

## TÜRKÇE Ö RETİMİNDE DRAMA YÖNTEMİNİN GEREKLİLİĞİ\*

Ar. Gör. Sedat MADEN\*\*

**ÖZ:** Dil becerisi, kalıplaşmış kuramsal bilgilerden ziyade becerilere dayanır. Dil öğretiminde içerik ve uygun yöntem için bu kurala dikkat etmeliyiz. Türkçe öğretiminde kullanılacak olan yöntem ve teknikler içeriği, beceriye ve yerle ilgili alımlara, kılavuzlara çevirebilmesi gereklidir. Dil öğretiminde uygulamaya dayanan drama yöntemi bu nedenle kullanılabilir.

Çalışmamızda drama yönteminin dil(Türkçe) öğretiminde kullanılması, gereklilikleri ve faydaları üzerinde durulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Dil Öğretimi, Yöntem, Türkçe, Drama

### The Necessity of Drama in Teaching Turkish

**ABSTRACT:** The language skill based on skills rather than structured theoretical knowledge. In language teaching it is necessary for us to pay attention to this principle. Methods and techniques which are used for teaching of Turkish must convert the content into skill and acquired behavior. The drama method can be used since it is based on practice that converts skills into acquired behavior.. In this work, we rely on the reasons and advantages of using of drama method in teaching of language (Turkish).

**Key Words:** Teaching of Language, Method, Turkish, Drama

Yaşamak için bireyin içinde bulunduğu olay ve durumlardan yararlanarak sonraki yaşamında kullanabileceği bilgi ve becerilerle kendini geliştirmesi gereklidir. Bu felsefe tüm kültürlerin çeşitli inanç ve ihtiyaçları yükleyerek eğitimde önem vermelerini zorunlu kılar. Drama insana gerekli olan bilgileri yaşamda donandıran, yaşam için olan, yaşam içinde kazandıran ve eğitimin temel ilkelerine faydalı, kazanımlar sağlamaktadır.

---

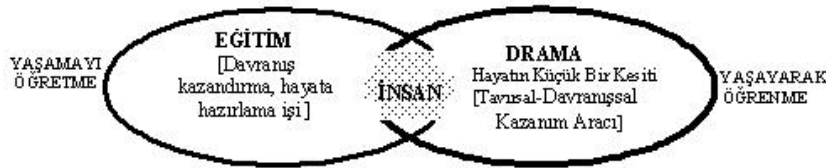
\* Bu çalışma, 20-21 Kasım 2008 tarihinde I. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumunda sunulan sözlü bildirinin geliştirilmiş halidir.

\*\* Cumhuriyet Üni. Etil Fak. Türkçe Öğretim Bölümü, smaden@cumhuriyet.edu.tr, sedatmaden52@hotmail.com

Drama Yunancadan türemi tir. öbir ey yapmaö; öoynamakö anlamlar,n, kar ,lar. Drama dram sanat,ndan do açlama unsurlar, ve soyut durumlar, somut olaylara dönü türmesi ile ayr,larak kendine özgü bir çizgide ilerler. Drama Yunanca *dran*dan türetilmi tir. Dran yapmak, etmek, eylemek anlam,n, ta ,maktad,r. Drama kavram,, dram sanat,-tiyatro çerçevesinde özetlenmi , soyutlanm, eylem durumlar,n, anlat,r (San 2002: 57). Drama kelimesinin Türkçe bir kar ,l, , bulunmamaktad,r. Ancak bir davran, olarak ö-m, gibi yapmaö ekinde ngilizceden Türkçeye çevrilebilir. Drama, dram sanat,n,n do açlama unsurlarla zenginle tirilmi ; iirsellik-ten ziyade hayati; hayata dönük (küçük olay kesitleri) bir alt disiplini olabilir. Drama; ya am kesiti ya da örüntüsü (Örüntü, çünkü drama bireyin kar ,la bilece i ola an durumlar,n s,ralanmas,d,r). Normanø göre; öDrama etkinli i, drama ya ant,s,n,n somut olarak duyumsanmas,yla ki inin evrensel, toplumsal, moral, etik ve soyut kavramlar, anlamland,r-mas,d,rö (San 2002: 65).

E itim ve drama aras,nda insan, merkeze alan bir ili ki mevcuttur.

TABLO-I



Görüldü ü gibi e itimin özü; dramın,n amac, birbiriyle çok büyük bir yak,nl,k içerisinde dir. Bu dikkat dramın,n bir e itim yöntemi olarak önemini daha iyi aç,klayacaktır. Drama *insan ya am,n, temele alan ve bu ya amdaki bir sorunu, bir an,, bir dü ünçeyi ya da duyguyu ileten görünümdür* (Nutku 2001: 28).

Avrupaødaki reformcu hareketlerle e itimde drama J.J. Rousseauønun ortaya att, , fikirlerle Fransaøda ba lam, t,r. Rousseau, dramay, yayg,nla t,rnak amac,yla aç,k hava festivalleri önermi , kat,-l,mc, dramaya a ,rl,k vermi ve oyunda gerçek duygular,n ya anmas, gerekti ini savunmu tur. E itimde Drama fikri Fransaøda ba lam, olmas,na ra men ngiltere uygulamalar daha önce olmu tur. Sanayi ink,lâb,n, ba latan ngiltere, e itiminde de büyük de i iklikler yapm, ve 1870ølerden itibaren ngiliz e itiminde öçocuk merkezli e itimö yayg,n-la m, t,r. Ard,ndan Fransa, Amerika, Kanada, Almanya ve di er Avrupa ülkelerinde e itimde drama çe itli adlarla kullan,lagelmi tir. Amerikaøda yarat,c, drama (Creative Drama), ngiltereøde e itimde drama (Drama in

Education), Almanya'da oyun pedagojisi ya da okul tiyatrosu adlar, kullanılm, t,r. Bu ülkeler içinde en deneyimli olan ülke İngiltere'dir<sup>1</sup>.

Drama ve çocuk arasındaki ilişkiyi bakıldığında, çocuğun bilişsel ve devinimsel gelişiminde dramanın etkili olduğu görülür. Özellikle dramanın sosyal alanında kullanılması ve eğitim alanlarında yapılan etkinlikler, çocuk gelişimine katkı sağladı ve göstermektedir. Drama etkinliklerinde çocuklar oyunlarla kendilerini yeni bir yaşamın içine sokarlar. Bu yaşamın onları dünyasından daha yakın ve görevlerin kendileri tarafından belirlendiği bir hâldedir. Etkinlikler, bir nevi kendilerini ifade etme biçimidir. Çocuk dil becerisi ve düşünme-toplumsal alan gibi gelişimlere ulaşmadan duygusal-motor gelişime sahip olan oyun devreye girer. Çocuklar ya da öğrenciler temel eğitime (okul eğitimi) ulaşmaya kadar ailesini veya kendi hayal gücüyle yarattığı bir karakteri taklit ederek ya da arkadaşlarıyla oyun aracılığıyla etkileşimde bulunarak etrafındaki dünyaya katılır; bu dünya hakkında kendi bilgisini yapılandırır (Piaget 2004: 32661). Oyun oynama güdüsü, bir itki<sup>2</sup> gücüyle çocuklukta başlar ve sonraki yaşlarda da devam eder. Drama oyununa dayalı, canlı ve ifade etme süreçleri ile bireyin okul çağında veya erişkinlik evresinde süren bu gü-

<sup>1</sup> Not: XX. yy. da büyük bir ivme kazanan eğitimde drama çalışmalarının tarihi gelişiminde bazı uzman ve eğitimcilerin çalışmaları, dönemlerinin eğitimi için büyük adımlardır. Sınıfta uygulanan ilk drama dersi bir köy öğretmeni olan Harriet Finlay Johnson tarafından uygulanmıştır (1911). Okul oyunları ve okul temsilcilerinin tiyatrodan farklı bir olgu olduğu Sully (1897) gibi birçok çocuk psikologuna aydınlatılmıştır. Sully'ye göre; dramatisasyona çocuğun kendine yeni bir çevre yaratmasıdır. Dramada rol oynayan çocuğun aldığını zevk, herhangi bir izleyicinin de erlendirmesine bağlıdır. Bu anlayışla drama bir eğitim süreci olarak gelişmeye başladı. Çocuğun iletişim için dil becerilerinin geliştiği gösterimlerle sürdü. Peter Slade ve Brain Way gibi girişimciler de unutulmamalıdır. Slade 1950'de yıllarda Johnson'un make believe play'ine doküman boyutunu katmış; kendiliğindenlik (spontaneity) özünü dramaya kazandırarak bugünkü doğaçlama çalışmalarla bütünleşen drama sürecinin temelini atmıştır. 1960'da Brain Way dramaya duygusal yanıtları ekleyerek anlamında yaşanan ve simgesel olmayan duygusal yanıtlarla öğrencilerin dikkatinin çekilmesini, duyarlılığı ve imgeleme gücünün gelişimini sürece katmıştır. 1970'de dramaya asıl tanıtımını ve içeriğini kazandıran Dorothy Heathcote olmuştur. Drama kavramını, drama öğretmeni, ilkeleri, kullanılm alanları, yeniden yapılandırmıştır. Heathcote'nin yaptığı drama çalışmalarını, asıl drama faaliyetini; etkileşim temelli, ortaklaşa ve bireysel çalışmalarından ziyade gruba yönelik çalışmalarını destekleyen süreci meydana getirmiştir. Uzman rolü yaklaşımında eğitim ortamlarında dramayı kullanılm,na ayrı bir çehre kazandırmıştır. Artık öğrenci eğitimi sürecinde drama ile gerçek yanıtları, örneği gibi yapmaya başlandı, denilebilir.

<sup>2</sup> Schiller'in oyun yaklaşımında yer alan insan doğasında bulunan üç temel itkidenden biri **oyun itkisi**dir. (1-Duyusal itki 2-Biçim itkisi 3-Oyun itkisi)

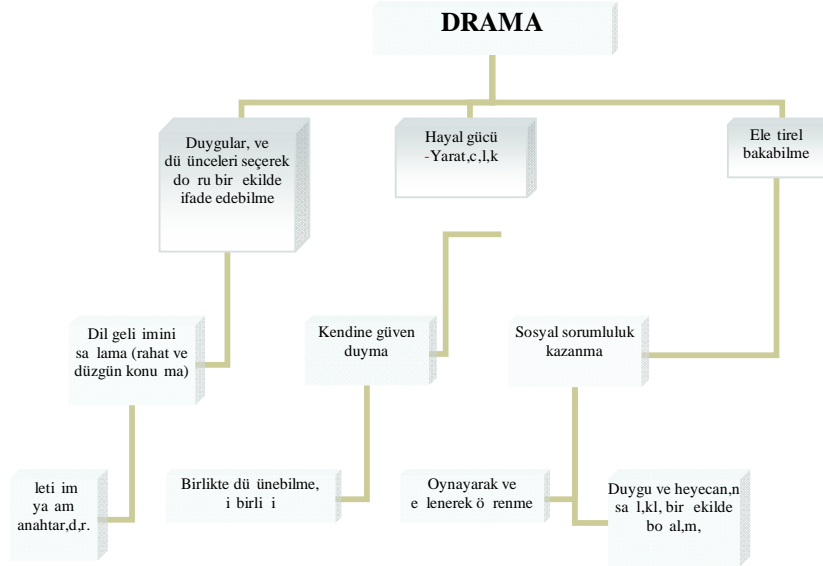
düyü faydal, bir ekilde kullanmay, amaçlar. Drama çocu un özelliklerini ortaya ç,karma amac,n, ta ,r. Birçok alanda çocuk kendini dramayla ke - feder.

Drama, bir ileti im sanat,d,r. "*Gerçekçi bir e itim ilim ve sanat,n ayr,lmaz i birli ine dayanmal,d,r.*" diyen Suut Kemal Yetkin'in, sanat ve çocuk üzerine sözleri bu aç,dan önemlidir ( ahbaz 2008: 2).

Drama süreci oyun üzerine kurulu bir eylem sanat,d,r. Bu nedenle drama oyunu süreçlerle bireye özgür ifade imkân, sunar. Oyun çocu un gördüklerini, izlediklerini ve hayal ettiklerini yans,tmas,d,r. nsan hayat,- n,n ayr,lmaz bir unsuru olan oyun, ö renmelerimizin birincil kayna ,d,r. Çocu un birçok aç,dan geli imini destekler. Oyunun çocu a sa lad, , bedensel fayda çocu un bedeninde biriken enerjiyi bo altma f,rsat, bul- mas, ile aç,klanabilir. Kas geli imine etkisi olur. (hoplama, z,plama, at- lama gibi) Ayr,ca oyun çocu un ruhsal geli iminde önemli bir yere sahip- tir. Sosyal ili kiler ve kendini tan,mas, bu özelli i gösterir. Do ru düzen- lenmi etkinliklerle çocu un ya ,na ve içinde bulundu u toplumsal özellik- lere uyumlu bir ekilde ruhsal geli imi desteklenmi olur. Çocuklar çev- releri ile olan ili kileri sonucunda nesnelere tan,yarak fiziksel ve bili sel eylemlerle zihinsel bir ilerleme de sa larlar. Çocuklar oyun yoluyla ö re- nirler, farklı becerilerini geli tirirler. Oyunu sadece çocu u oyalayan, vakit geçirebilece i bir araç olarak görülmemelidir. Aksi takdirde kültü- rün olu umundan eski oldu u varsay,lan oyunun çocu un iç dünyas,nda- ki yeri ve önemi azalt,lm, olur. E itimin genel amaçlar,, bireyin ki ili i- nin geli mesi ile ilgili tüm ö eleri içerir, bu nedenle onun duyarl,, yarat,c, ve yeteneklerinin fark,nda olmas,n, sa lamaya çal ,r ve bu özelliklerini ya ant,s,nda ba ar,yla uygulamas,n, ba ar,n,n ko ulu olarak görür. Bu durumda yarat,c, drama ona destek olacakt,r (Üstünda 2001: 23). Oyun- daki etkile im ile toplumsal gerçeklikteki etkile imin benzer olmas,, oyun- nun e itimde kullan,lmas,na neden olmu tur(Morgül 2006: 15). Oyunun çocu un geli iminde ve di er hayatî becerilerini kazanmas,ndaki yard,m,, drama sürecinde çok önemli bir yere sahiptir.

Drama, çocuklara fiziksel ve bili sel faydalar sa larken onlara kendilerini tan,yarak özgüven kazanmalar,n, sa lamaktad,r. Yapabilecek- lerini hiçbir kayg, gütmeksizin etkile im ve süreç içinde ortaya koyma imkân, vermektedir. Drama, di er görsel sanatlar gibi bireyi eyleme so- kan, aktif k,lan bir sanat alan,d,r. E itim ortamlar,n, bu ekilde eylem- sel/eyleme dayal, (ö rencide bili sel, duyu sal, devinimsel ve sosyal be- ceriler için) bir hâle getirir. Demokratik ve yarat,c, ki ilikler için drama bir vazgeçilmezdir.

Draman,n bir sanat disiplini ve ö renme arac, olarak özünde ya at- t, , baz, de erler bulunmaktad,r.



**Tablo II.** Drama Sürecinin Dayand, , Temel De erler

Dil becerilerini kazanmada yaparak-ya ayarak kazan,m sa layan drama etkinlikleri do ru dü ünebilmeyi, bilgiye ula mada yarat,c, olma-y,, ele tirel bakabilmeyi ve biz bilincini temele almaktadır,r.

Dramada dil becerisi için hedefleri s,ralarsak;

- Sözcük da arc, ,nda geli me
- Dü üncelerin sözlü ve yaz,l, olarak anlat,m,nda geli me
- Konu mada (Kendini ifade etmede) güven
- Konu ma ve dinleme becerisinde geli me
- Okuma becerisini geli tirme
- Farkl, sosyal statü ve role ili kin de i ik dil biçimlerini kullanabilme (anne, ö retmen, sosyal hizmet uzman,, sat,c, vb.)
- Ele tirel bakabilme ve çözüm üretme (Bayram vd. 1999: 24; Gönen-Dalk,l,ç 2003: 37) eklede kazan,m,lar belirleyebiliriz.

Dil geli iminin h,zl, bir bili sel süreci ve üst seviyede ileti im ihtiyac,n, beraberinde getirmesi drama yönteminin kullan,m,na olanak sa -lamaktadır,r. Bu aç,dan drama etkinliklerinin do al ortamda daha etkili daha aktif bir kat,l,m,la hayat,n provas,n, sa lamas, dil ö retiminde yarat,c, nitelikli drama etkinliklerinin önemini kan,tlamaktadır,r. öYarat,c, drama etkinlikleriyle çocuklar, dü ünme, konu ma, dinleme ve anlatma becerilerini k,sacas, ileti im becerilerini kazanmaktadırlar. Çocuklar dil

becerilerini, yaratıcılık, drama çalması, malar, sınırlarında grupla kurduğunu etkilemiş sonuçunda do al yollarla geli tirmektedirö (Fleming 1995). Hayal gücünü, yaratıcılık, ve estetik zevki geli tirme, sosyal ve psikolojik duyarlılık yaratma, sağlama, ileti im kurabilme, dil becerisini (yazılı ve sözlü) kazandırma, amaç deneyimi kazandırma, zihinsel ve psiko-motor gelişime katkı sağlama, kendine güven duyma ve karar verme gibi artırlanabilecek birçok açıdan insan gelişimine ve amaç uyumuna katkı sağlama, için drama eğitim ortamlarında kullanılabilecek bir araç ve kazandırılacak bir beceridir.

Eğitimde drama yönteminin uygulamasında bazı amaçlar izlenerek hedefe ulaşılır (Drama hedef ya da sonuç değil; süreçtir). Drama sürecinin katmanlar, grubun özelliğine ve liderin konuya uygun öncelik ve seçimlerine göre değişikliklere ve yaratıcılıklara açıktır. Kesin hükümlerle belirlenmiş bir zaman dilimi kastedilmemektedir.

### **Drama Süreci:**

• **Hazırlanma Evresi:** (Isınma ve Rahatlama Çalması, malar,) belirli bir bilgi ve beceri için egzersizler yapma, alıştırma çalması, malar, kapsar.

• **Eylem:** (Oyun ve Do açılama) Özgürce oyun kurma ve geli tirme. Grupla etkilemiş içinde problemi çözmek için oyunlar canlandırılır. Bu amaçla rol oynama, pantomim, do açılama çalması, içerir. Grup içinde etkilemiş imi sağlamak, duyu organları, harekete geçirmek, hayal gücünü etkin kılmak için pantomim çalması, yapılır. Do açılama sınırlarında bir metinden masal, fıkra, atasözü, fotoğraf, öykü, tablo, sembol vb. materyalden ya da örnek bir olaydan yola çıkarak üzerinde durulan kavram ve beceri için drama süreci canlandırılır.

• **Oluşum/Ürün ve Değerlendirme:** Asıl eylem oyun safhası, amaç, grup rahatlama düzenine geçmiştir. Hem zihinsel hem de fiziksel rahatlama amaçları. Rahatlama amaçlarında müzik ve sözlü oyunlara yer verilebilir.

Drama çalması, amaçları, her birinin ardından ya da oyun sonunda süreç tartışılmalıdır. Burada çocuklara *öynerken neler dü ündünüz?, hissettiniz?, oyun esnasında gördüğünüz bir yanlışlık/eksiklik var mı?, etkinlik sınırlarında nerede güçlük çektiniz?, gereksiz oldu unu dü ündüğünüz bir hareket/söz/durum söz konusu mu?* gibi sorularla çocukları drama sürecini ele tirmelerini ve bu ele tirmelere göre sürecin değerlendirilmesi gereklidir.

Dramanın bir yöntem olarak Türkçe öğretiminde kullanılması, Türkçe öğretiminde tek boyutlu olmayan karma ve girişlik yapıları, gerekli kılmaktadır.

Drama, dil becerisi ve okuma-yazma, çok yönlü ö retiminde güçlü ve etkili bir yöntemdir. Drama; yazma, dinleme ve konu ma için hayal gücünün geli mesini, bir metnin daha kolay çözümlenmesini ve birle tirilmesini sa lar (Harrison 1999: 13). Dramayı, kullanarak ö retmen, sadece bir oyun yazar, n de il ayn, zamanda roman yazar, ya da airin de eserlerine kar , çocu un duyarlı, ,n, ve be enisini geli tirir (McGregor 1976: 154; Akt. Tokgöz 2004: 69). Teorik bilgi y, ,n,ndan ziyade becerilerin kazand,r, lmas, na a ,rl,k veren Türkçe ö retiminde drama gibi yaparak-uygulayarak beceri ve davran, kazand,ran bir yöntemin kullan,lmas, gereklidir. öDinleme, konu ma, okuma ve yazma gibi giri ik etkinlikleri içeren bir özelli e sahiptir. Birbirleriyle do rudan ve dolayl, olarak ili kiler a , içerisinde bulunan bu etkinlikleri içeren ö retim, yaz,m, noktalama ve dil bilgisi çal, malar,yla da beslenerek birbirini bütünleyen bir anlay, la e itimin de i ik a amalar,nda sürdürülürö (Kavcar- O uzkan-Sever 1995: 132). ngiltere'de dil e itiminin çok geli - ti i, hatta ngiltere'de ngilizce dil ö retiminin bir ekol ve ticari bir sektör hâline geldi i, bu alanda binlerce insan, n büyük kazançlar elde etti i görölmektedir. ngilizce ö retiminin bu denli ba ar,yla uygulanmas,n, n ekonomik ve siyasi sebepleri yan,nda bilimsel sebepleri de bulunmakta d,r. ngiliz e itim kurumlar,nda drama uzun süredir kabul gören bir yöntem hatta tür olarak kabul edilmektedir. Ö retimdeki ulusal ba ar, yüksekl i, ngiliz millî e itim programlar,nda yer alan dramaya ba lanmakta d,r (Howell 2000).

Türkçe ö retiminde drama yöntemi için, ülkemizde bir ö retim arac, olarak tan,nan ve e itim ortamlar,nda özüne uygun ekilde kullan,-lan bir yöntem de erlendirmesini yapamayaca ,z. Drama bir ö retim yöntemi olarak Türkçe ö retiminde de erini son y,llarda bulmu tur. Türkçe ö retiminde ve di er alanlarda ö retimde etkin bir yöntem olabilmesi için müfredatlarda yer almas, ve ö retmenin dramaya ilgisinin ve yöntemle ilgili bilgisinin olmas, gereklidir. Bu artlar,n eksik olmas, dramam,n Türkçe ö retiminde tan,namamas,n, n ve kullan,lamamas,n, n nedenidir. Drama bir olay,n, durumun soyut bir uzam içerisinde dil becerilerini kullanarak ya ant, hâline getirilmesidir. E itim programlar,m,zda rol oynama, sözsüz oyun (pantomim), dramaya dayal, hikâye tamamlama çal, malar,, kukla, rol oynama, dramatisasyon ad,yla dramam,n baz, teknikleri kullan,lagelmi tir. Türkçe ve edebiyat derslerinde ö rencinin merak duygusunu harekete geçirmek, ilgiyi çekmek, kendini ifade becerisini geli tirmek, kat,l,mc, ve aktif olabilmesini sa lamak istiyorsak drama yöntemini uygulamam,z gerekir (Kara 2000: 21).

MEB'ın 2005 y,l,nda olu turdu u, 2006'2007 e itim-ö retim y,l, itibar,yla okullarda 6. s,n,ftan itibaren a amal, olarak uygulamaya koydu u yeni ö retim program, yap,land,rmac, yakla ,m üzerine in a edilm i -

tir. Yapılandırma, programla öğrenci, etkinliklerle zenginleştirilmiş derslerde öğrenci bilgiyi ve kazandı, beceriyi hayata uyarlama, deneme imkânı, bulmuştur. Etkinlik temelli öğretim, drama sürecinin etkinliği dayalı yapılandırma yeni öğretim programına uygun olduğunu da kanıtlamaktadır. Nitekim, 2005 yılında İlköğretim Türkçe Öğretim Programı'nın özünde; yapılandırma, yaklaşım olarak ön bilgileri harekete geçirme, gelişim düzeylerini dikkate alma, etkili iletişim kurma, anlam kurma, uygulama ve değerlendirme gibi çalışmalar; yaratıcı düşünme, eleştirel bakışın gibi becerilerin önem kazanması, yer alması (MEB 2005; Coşkun 2007: 11). Rol yapma ve oyun ortamında bir eğitim ortamı olarak drama öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini başkalarına ifade etmesini sağlar. Ferree, İngiltere'deki drama uygulamaları öğrencilere dilsel becerileri kazandırmadaki katkısını tespit etmek amacıyla 2001 yılında İngiltere'deki iki okulda yaptığı araştırmada ortaokul çağındaki öğrencilerin drama uygulamaları sayesinde edebiyatla ilgilendiklerini ifade etmektedir (Angela 2001).

Drama yöntemi ile birey yaşamında her anlamda (bireysel ilişkilerde, aile içinde, meslek yaşamında vb.) sözlü dili ve yazılı dili etkin şekilde kullanma yeteneğine deneyerek ulaşır. Yeni Türkçe öğretim programında kullanılacak yöntemler içinde Gözlem ve inceleme, Tartışma, Problem Çözme, Anlatım gibi genel yöntemlerle birlikte Rol Oynama ve Oyun da belirtilmiştir. Programda Sanat Etkinlikleri dersi içinde drama ve eğitimde tiyatro eğitim alanı içinde kabul edilmiştir; bu çalışmalar için kullanılacak teknikler belirlenmiştir. Öğretim sürecinde bir araç olarak kullanılan drama yöntemi kendine has ilkeleri olan bir kazanım sürecini beraberinde getirmiştir. Bu süreçte öğrenci, amaç, teknik ve içerik gibi bileşenlerin doğru yerleştirilmesini bir lider vasfıyla öğretmeni sağlayacaktır. Lider bu süreçte çok önemlidir. Lider grubun bütünüyle eyleme katılan yollarını aramalıdır. Eğitimde drama için karakteristik olan, oyun yöneticisinin, drama öğretmenin kişiseldir. Drama etkinliği süreç, grup ve lider üçgeninde eyleme dönüşür.

Türkçe dersinde öğretmen drama lideri olacaktır. Özetle liderin sahip olması gereken özellikler:

- Yeterli alan (Türkçe) bilgisine sahip olma.
- Pedagojik ve psikolojik temellere sahip olma.
- Oyuncu ve seyirci olarak grubu iyi tanımalı, eğitim ortamına buna göre eğitilmelidir.
- Drama teorik ve pratik temelleri açısından (sanat eğitimine ilişkin-tiyatro-drama alan bilgisi) yeterli olma.



- Gerekli baz, ki isel yeteneklere sahip olma (Do ru ve etkili bir anlat,m, dil becerileri için örnekler sergilemeli vb.).

- Zaman, iyi kullanabilme ve süreci planlayabilme.

Özel olarak bu yeterlilikler art,r,labilir (Okvuran 2004: 29; Bayram vd. 1999B: 30).

Türkçe ö retimi, dört temel dil becerisini kazand,rman,n yan,nda dil bilgisi becerisini kazand,rnak için didaktik bir anlay, la ö rencileri bilgiye bo an bir çehre ta ,mamal,d,r. Ö renciler Türkçeyi kullan,ma yönelik bir süreç içinde ö renmelidir. Bu ekilde isteyerek ve deneyerek ö renme f,rsat,n, üphesiz drama sa layabilmektedir. nsanla ilgili bir sanat olarak drama õçocuklar,n dinlediklerini hikâye, f,kra, ark, ve iirleri de i ik biçimlerde canland,rmaya çal, malar, bu tür etkinliklerde ezberleme ve hareketlerin belli örneklerle göre yap,lmamas,, onlar,n serbest yorum yapmalar,na imkân sa lar. Böylece çocuklar,n, bir yandan ana dili becerilerini geli tirirken, öte yandan türlü hayat durumlar, ve olaylar kar ,s,nda bireysel dü ünçe ve duygular,n, ortaya koyma, anlatmaö f,rsat,n, da bulmas,na yard,mc, olur (Kara 2000: 22). Draman,n etkilili ine yönelik yap,lan çal, malarda, çocuklar,n dramatik etkinliklerle; konu mal,n, geli tirdiklerini, beden dilini iyi kulland,klar,n,, yaz,l, anlat,mda kendilerini daha güzel bir biçimde ifade ettiklerini belirtmektedirler (Jasinski 2002). Early, draman,n ö retimde faydal, oldu unu ispatlayan ara t,rmas,nda Britanya'da okul çocuklar, için bir ö renim vas,tas, olarak draman,n önemini vurgular. Early, bir drama ö retiminde drama s,n,-f,ndaki disiplinin korunmas, gibi, ki isel hassasiyetlerin de bulunmas, gerekti ini de belirtir (Early 2003). Dil ö retiminde draman,n kullan,m, için Nancy, bir ara t,rmas,nda ilkö retim ö rencileri taraf,ndan yaz,lan hikâyelerin dramatize edilebilece ini, bu durumda ö rencilerin derse daha fazla motive olabileceklerini belirtmektedir. Ayr,ca Hughes, bu konudaki bir ara t,rmas,nda, ö rencilerin iir türü metinleri alg,lamalar,n, art,rnak için, bir drama yöntemi kullan,m,n,n yararlı, oldu una dair bulgular sunmaktad,r (Hughes 2000).

Avustralya Ulusal Drama Derne için (1984) yapt, , bir ara t,r-mada, ö renme ortam,nda üç tip dilin kullan,ld, , ortaya ç,km, t,r:

- a) Baz, özel bilgilerin, i lemlerin ifade edildi i resmî olmayan dil,
- b) Ki isel dü ünçe, duygu ve fikirlerin ifadesi olan ifade edici dil,
- c) Fikirlerin, bilgilerin, anlamlar,n tart, ,ld, , etkile imci dil.

Bu üç tip dilin içerisinden en çok kullan,lan dil, bilgilerin ve i lemlerin ifade edildi i dildir. leti imin zenginli ini ve dilin kullan,m,n,n zenginle ip geli mesini sa layan, ikinci ve üçüncü dil tipidir. Bu iki tip

dil etkile imde geçerli olan dillerdir. fade edici ve etkile imci dil kazan,m,nda yarat,c, drama çok etkili bir yöntem olarak kabul edilir. Çocu un ayn, durum içinde farklı roller oynamas, ve farklı durumlar içinde ayn, rolleri oynamas,yla dili geli ir ve zenginle ir (Bilen M., 1990;Gönen ve Dalk,l,ç, 2003,s.37).

Ö renme ortamlar,nda yap,lm, olan yukar,daki s,n,flama bize dramam,n destekleyebilece i, ö renme davran, lar,n,n dayal, oldu u üç farklı dil tipini de i aret etmektedir:

*Bunlar:*

- a) lem dili ve resmî dil.
- b) Ki iye özel, ahsi dil.
- c) Sosyal dil (toplumsal ya amda kullan,lan dil).

Drama sadece çocuklara de il; her ya taki bireye yarat,c,l, ,n, ke - fetme ve geli tirme imkân, verir.

*Genel olarak drama sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlar:*

- ✓ Grup etkinli e haz,r olmal,d,r.
- ✓ Grup içi çal, malarda ki i kendini rahat ve özgür hissetmelidir.
- ✓ Kat,l,mc,lar yeni ve farklı ke iflere haz,r,l,kl, olmal,d,r.
- ✓ Drama etkinli i çocu un ya ve geli im düzeyine uygun haz,r-lanmal,d,r.
- ✓ Drama etkinli i haz,r,lan,rken grup içinde de erlendirme ve ele - tirilerle süreç olu turulmal,d,r.
- ✓ Drama seyir için de il oynanmak için yap,lmal,d,r.
- ✓ Sonuçtan çok süreç odakl,d,r.
- ✓ H,zl, ve haz,r,l,ks,z çal, ,lmamal,d,r.
- ✓ Her etkinlikten sonra etkinlik de erlendirilmelidir.
- ✓ Kat,l,m genele yay,lmal,, grupta kimse d, ta kalmamal,d,r.
- ✓ Gönüllü olmak esast,r.
- ✓ Konu seçiminde grup, ortam, çocuk psikoloji vb. özelliklere dik- kat edilmelidir.
- ✓ Dramada önemli olan ö rencidir. Fakat alan/ortam da önemlidir. Drama etkinliklerinin yap,laca , ortam,n/alan,n fiziki özellikleri yap,lmal,d,r. Ortamda dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta da ortam,n rahat olmas,d,r. Lider buna özellikle dikkat etmelidir.

Bu ilkeler özel artlara göre esneklik kazanabilir (Bayram vd. 1999: 31-32; Gönen-Dalk,1,ç 2003: 65; Önder 2003: 53).

Drama e itim sürecinde iki ekilde kullan,labilir. Birincisi, bir sanat disiplini olarak ö retime konu olur. kincisi, bizi ilgilendiren e itim ortamlar,nda yaparak-ya ayarak ö renme imkân,n, sa layan verimli bir e itici yöntem; e itici drama/e itimde drama/yarat,c, drama/oyun e itbilimidir. Türkçe dersinde e itici drama, metinli oyunla t,rma ve metinsiz do açlama süreçleri olarak kullan,l,r.

Özel olarak Türkçe ö retiminde drama kullan,m,nda baz, hususlara dikkat etmek gerekir (*Drama süreci genel özellikleri ile*):

1- *Tan,t,m/Haz,rlama/Dikkat Çekme*: Dersin amaçlar,na uygun olarak, oyunun konusuyla ilgili bilgi verilmeli, sonra roller ve kurallar aç,klanmal,d,r. Örn: Dersin konusu ödilin önemiö ise, önce dilin ne oldu-u ve nerelerde nas,l kullan,ld, ,ndan hareket edilmelidir.

2- *Ortam,n Haz,rlanmas,:* Oyunun konusuna ve ki i say,s, dikkate al,narak oyun alan, haz,rlanmal,d,r. Özgür ve rahat bir ortam olmal,d,r. Do all,k göz ard, edilmemelidir.

3- *Da ,t,m/Haz,rlama*: Rol da ,t,m,, dramatizasyon yönteminde önemli bir basamakt,r. Roller da ,t,l,rken ö renci özelliklerine dikkat edilmelidir. Hedefe ula abilmek için yarat,c, davran,labilir. Rollerde de i iklik ve eklemeler yap,labilir.

4- *Oyunun oynanmas,/Eylem*: Lider oyunun oynan,rken müdahale etmemeye özen göstermelidir. Oyunun amac,ndan sapmamas, için lider yeri gelince oyunun bir parças,ym, gibi oyun içinde yönlendirmelerde bulunmal,d,r.

5- *5N 1K Kural,:* Türkçe ö retmeni herhangi bir türle ya da oyunla yarat,c, drama çal, mas, yaparken olay,n Ne?, Nas,l?, Ne zaman?, Nerede?, Niçin?, Kim? taraf,ndan yap,ld, ,n, ortaya ç,karak hem metin çözümlmesini hem oyunun de erlendirmesini yapabilir.

6- *Etkile imde Dil Kullan,m,:* ö rencilerin ki iliklerini yans,tma, isteklerini vurgulama, gözlemelerini aç,klama ve sosyal ileti imde dili etkili kullanmalar,na dikkat edilmeli (..ifade edici dil kullan,m,) grup etkile imde dilin tüm ürünlerinden yararlan,lmal, (bilmece, tekerleme, ark,, mani, iir vb.)

7- *Ö rencinin Duygu ve Dü ünçe Seçimi ve fadesi*: Lider çocu-un do ru durumda do ru dü ünebilmesini ve hissetti i duyguyu d, a vurabilmesini gözlemlemelidir. Bu çocu un hayat, için önemli bir tecrübe kazand,r,c,d,r. Lider, gerekli durumlarda yard,mc, olmal,d,r. E itimin önemli hedeflerinden olan bireyin kendi duygular,n,n fark,na varmas, ve ileti ime geçirebilmesi drama ile kolayla t,r,labilir.

8- *Liderin Yeterlili i*: Türkçe ö retmenin ders ile ilgili alan bilgisinin yan,nda, drama tekni ine, sanat-tiyatro alan bilgisine, çocuk psikolojisine yönelik yeterlili i önemlidir. Bunun yan,nda sözlü ve yaz,l, iletimde örnek davran, lar sergilemelidir. yi bir dost, arkada tavr,yla yakla mal,, seviyeli bir e itlik gütmelidir. Kusursuz bir süreç beklentisi olmamal,d,r.

9- *Di er Disiplinlerle li ki*: Di er ders ö retmenleri ile diyalö a girilmeli Türkçe dersindeki drama etkinliklerini di er alanlara mihver etkinlikler haline getirmelidir. Türkçeye duyarlı, olma, Türkçeyi kurallara uygun, etkili ve do ru kullanmaya özen tüm derslerin ana becerisi haline getirilmis tir (MEB 2005). Drama sürecinde lider bu duyarlı,l, a kar , dikkati hep canlı, tutmalı,d,r.

10- *Genellik*: Çocuklar ya da kat,l,mc,lar oldu u gibi kabul edilmelidir. Ço u ö rencide bulunan özelli i ortaya ç,kartmaktan ziyade korkak, utangaç, çekingen ö rencilerin gizil yeteneklerini ortaya ç,karmaya ve yarat,c, yazma, okuma, konu ma çal, malar,yla Türkçe dersi zevkli hâle getirilmelidir.

11- *Özel durumlara sahip ö renciler*: Okuma ve yazmada sorun ya ayan ya da kayna t,rma e itimine muhtaç çocuklar için oyun içinde bölümler olu turulmalı,d,r.

12- *Draman,n E lendirici i levi*: Draman,n e lendirici i levi motivasyon ve ilgi için kullan,lmal,; fakat asla drama etkinli i e lence arac,na dönü türülmemelidir.

Bu hususlar,n d, ,nda özel-grup içi nitelik ve niceliklere dayalı, hususlar lider taraf,ndan süreç içinde dikkate al,n,r. Demokrasi e itimi, empatik karakter geli imi ve güncel ya am-kültür bilinci gibi kavramlara da ayr,ca dikkat edilir. Türkçe ö retmeni alan bilgisini oyunlar içinde uygun tekniklerle ö renciye aktarmalı,d,r. Drama eylemi esnas,nda di er alanlarla da ili ki kurulmalı,d,r. Sözlü anlat,ma dikkat edilmeli, gerekirse ses çal, malar,na (sosyal oyunlarla) zaman ayr,lmalı,d,r. Türkçe ö retmeni, bir lider olarak drama çal, mas,nda sürece önem vermeli, ö rencilerin oyunlarla ilgili dü üncelerine ve ele tirilerine de k,ymet vermelidir. Çocuk derste ö retmen direktiflerine tamamen ba l, kalmamal,d,r. Özgür bir ortam sa lanmalı,d,r.

Draman,n ya da oyunun çocu un ya ama haz,rılanmas,ndaki en büyük faydas, onlara ileti imde sa lad, , kolayl,kt,r. Çocuk dil edinimini ne kadar ba ar,l, gerçekle tirirse ki isel ve sosyal ortamlarda da o kadar ba ar,l, olabilir. Çünkü çocu un do ru dü ünüp yerinde ve zaman,nda karar verebilmesi dilin kavramlar,n, do ru tan,mlamas,na ba l,d,r. Son y,llarda yapılan akademik incelemeler ve toplumsal kurumlar,n çal, malar, draman,n anadili ö retimindeki yerini belirginle tirmi tir. Dwyer,

Flennoy, Verrior ve Wagner gibi ara t,rmac,lar,n yapt,klar, çal, malar da dramana, ö rencide bili sel, psiko-motor ve duygusal geli im ile birlikte dil becerilerinin de geli imini destekledi i ayr,ca benlik kavram,, kendini gerçekle tirme, empati kurma, yard,mseverlik, i birli i, hata yapma korkusu olmaks,z,n karar verme gibi al, kanl,k ve becerilerin kazan,lmaz,n da etkili oldu u ortaya konulmu tur (Farris-Parke 1993: 231). McGuffee'nin St. Edward Üniversitesi Bilgisayar Bilimleri Bölümü ö rencileri üzerine yapt, , çal, mada (2004) drama yöntemi/teknikleri ile di er ö retim tekniklerinin alan bilgisi ba ar,s,na olan etki ara t,r,lm, ve çal, ma sonunda dramana, ö retimde kullan,m, için a a ,daki 6 ilke belirlenmi tir:

- ✓ Konu ak,lla,ca seçilmeli ve ö rencilerin u ra t, ,, ilgilendi i alanlardan olmal,d,r.
- ✓ Egzersizlerde yenilikler yap,lmal,d,r. Tiyatro tekniklerine yer verilmelidir.
- ✓ Egzersiz gruplar, rastgele seçilebilir. Ancak ö rencilere kendi ortaklar, seçtirilmemelidir.
- ✓ S,n,ftaki ö rencilere kendi kendilerine planlama ve uygulama için yeterli zaman tan,nmal,d,r.
- ✓ Ö rencilere drama etkinliklerinin nas,l yap,laca , anlat,lmal,; onlar,n tiyatro ve ö renme sürecinin önemli bir parças, olduklar, gösterilmelidir.
- ✓ Ö rencilere neden bu ö renme tekni inin kullan,ld, , aç,klanmal,d,r. Bunun nedeni, memnuniyetlerini veya memnuniyetsizliklerini anlatmalar, için fırsat tan,makt,r. Di er ö renciler bu ekildeki gönüllü aç,klama ve tan,t,malarla kat,lmaya isteklenebilir.<sup>3</sup>

E itim drama çal, malar,n,n akademik ba ar, üzerindeki olumlu etkisi yurt içi ve yurt d, , baz, çal, malar,n ula t, , sonuçlarda da görülmektedir. Dodson'ın Teksas Yabanc, Dil E itimi Konferans,nda sundu u bildiride (2000) dramana, farklı ö retim kademelerindeki s,n,flarda kullan,m, ve dil ö retmenleri için önerilerde bulunulmu tur. 1970, 1980, 1890'd, y,llarda dramana, kullan,m,n,n ne a amada ve ne ekilde olduğundan bahsedilen bildiride örnek drama teknikleri, kaynak eserler ve drama yönteminin becerilerinden bahsedilmi tir (Dodson 2000). Heldenbrand'ın yapt, , kuramsal bir çal, mada ngilizcenin ö retilmesinde dramana, kullan,lmaz,, dramana, anlam,, ö retimde kullan,лма amac,, dil ö retiminde kullan,labilecek çe itli aktiviteler ve dikkat edilecek noktalar ele al,nm, t,r (Heldenbrand 2003). Gaudart'ın Dil Ö retim Metodo-

<sup>3</sup> McGuffee, James W. (2004). Drama in The Computer Sc,ence Classroom, Consortium for Computing Sciences in Colleges. *jameswm@admin.stedwards.edu* (son eri im 23-07-09).

lojisi Konferans,ında (1990) Malezya'da ortaö retim ve yüksekö retimde dramam,n kullan,m,n,n tespit edilmesine yönelik yap,lan bir uygulamadan bahsedilmektedir. Ara t,rmada orta ve yüksekö retimden 300 ö retmen ve mevcutlar, 10 ile 50 aras,nda de i en s,n,flarda yap,lan uygulamalara kat,lan ö rencilerin tutum ve görü leri de erlendirilmi tir (Gaudart 1990). Türkiye'de Türkçe ö retiminde dramam,n kullan,m, ile ilgili yap,-lan deneysel-uygulamaya dayal, ara t,rmalarda dramam,n geleneksel olan yöntemlere göre dil becerilerini ö retmede daha etkili oldu u sonucunda var,lm, t,r. Ercan Karateke (2006), Ahmet Çebi (1996), Bilsen Ünsal (2005), Serhat Köklü'nün (2003) yapm, oldu u örnek ara t,rmalar bu tezi kan,tlamaktad,r<sup>4</sup>.

### Sonuç

Çocukluk döneminde sembollere dayal, ve nesnelere dünyas,na yak,k,nla an dili, en iyi ö retme ortam, do al ortamlard,r. Do al ortamlar için oyunlar çok önemlidir. Çocuk oyun esnas,nda rahat ve ileti ime daha aç,kt,r. E itimde drama, oyuna benzeyen do al ortamlarda dil geli imi için çocu a katkı sa layabilir. Çocuk, dramam,n ö retim sürecine soktu u oyunsu mekânda istedi i hayat, ya ar ve do ru davran, lara deneyerek ula r. Çocuk bir ö renen olarak bu ö renme sürecinde ya am,n taklidini ve ön çal, mas,n, yapar. Bu ö renme ortam,nda hayat,n vazgeçilmez bir

<sup>4</sup> Not III: Serhat Köklü'nün (2003) ilkö retim Türkçe dersinde dinledi ini anlama davran, ,n,n kazand,r,lm,nda drama yönteminin etkilili ini ölçmeye yönelik deneysel ara t,rmas,, drama yönteminin Türkçe dersinde ö rencinin dinledi ini anlama davran, ,n, kazanmada daha etkili oldu u nu ve edebî türlere yönelik ilgiyi yükseltti ini verilere dayanarak aç,kla,m, t,r.

Bilsen Ünsal'ın (2005) Türkçe dersinde Drama yönteminin çocuklar,n,n dil ve anlat,m becerilerine katkı,s,n, ara t,r,ran yüksek lisans çal, mas,, drama yönteminin aktif kat,l,m gerektirdi ine deneysel verileri ile , k tutmaktadır. Ünsal, Türkçenin dört temel becerisini geli tirmede dramam,n etkili bir yöntem oldu unu ve yöntemin sadece dil ö retiminde de il hayat,n her a mas,nda kullan,labilece ini de ifade etmi tir.

Ahmet Çebi'nin (1996) imgesel dil becerilerinin geli tirilmesine yönelik doktora tez çal, mas,nda imgesel dil ile drama aras,nda nas,l bir ba lant, kurulabilece i irdelenmi tir. Çebi, ara t,rmas,n, lise mezunu ve ÖSS'ye haz,rlanan be grup üzerinde uygulam, t,r. Drama yönteminin imgesel dil becerileri için geli tirici ve kal,c, etkisi oldu u belirlenmi tir.

Karateke (2006)ö Yarat,c, Dramam,n İlkö retim II. Kademedede 6.S,n,f Ö -rencilerinin Yaz,l, Anlat,m Becerilerine Olan Etkisiö adl, çal, mas,nda Antakya ilinde uygulad, , ölçme araçlar,n,n bulgular,na dayanarak drama tekniklerinin orta ve uzun vadede dil becerilerinin kazand,r,lm,nda faydal, olaca , sonucuna varm, t,r.

parças, olan dil, hem ö renmenin arac, ve hem de duygu ve dü üncelerin ifade arac, olur. Çocuk, drama etkinliklerinde hem dil becerisini istedi i gibi ve kendini rahat hissetti i ortamda ö renir hem de ileride kazanaca , beceriler için ön çal, malar yapar. E itici drama etkinlikleri, ele tirel bir anlay, la düzenlenmi ö retim programlar,na uygun olarak konu ma, dinleme ve izleme gibi ileti im becerilerini kazandı,rnak ve i birli i, problemlere çözüm arama gibi sosyal becerileri geli tirmek için etkili bir ö retim arac, özelli i ta ,maktad,r.



**Tablo III.** Türkçe Ö retimi ve Drama Yönteminin Amaç Birlikteliği

Türkçe ö retimi ve drama yöntemi anlayabilme, anlatabilme, etki- le im, sorumluluk, özgüven vb. amaçlar etraf,nda ö retim faaliyetlerini gerçekle tirirler. Bu gerekçelerden hareketle Türkçe derslerinde dil bece- rilerini kazand,rmada dramana,n kullan,m, faydal, olaca , söylenebilir. Dil becerilerini kazand,rmak için düzenlenmi drama etkinlikleri ile anlama ve anlat,m becerili ve do ru dil kullan,m, uygulamal, olarak geli tirilebilir. Türkçe dersinde de ele tirel dü ünen ve dü ündüklerini aç,k, anla ,l,r bir ifadeyle anlatabilen ana dili bilincine sahip bireyler yeti tirmenin amaç- lanmas, bu yöntemin kullan,lmamas,n, gerekli k,lmaktad,r.

## KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, (Ed ) H.Ömer(2002), *Yarat,c, Drama 1985-1995 Yaz,lar*, Ankara: Naturel Yay.
- ANGELA, M.F. (2001), Soaps and Suspicious Activity: Dramatic Experiences in British Classroom, *Journal of Adolescent&Adult Literacy*, V.45.
- BAYRAM, Emine vd. (1999), *Ö lkö retim Drama Iö* Ankara: MEB Yay.
- ÇEB , Ahmet (1996), *Ö retim Amaçl, Yarat,c, Drama Yoluyla mgesel Dil Be- cerisinin Geli tirilmesi*, Yay,mlanmam, Doktora Tezi, Ankara Üniv. Sosyal Bilimler Ens., Ankara.
- CO KUN Eyüp (2007), Geçmi ten Günümüze Türkçe Ö retiminin Geli imi, *lkö retimde Türkçe Ö retimi*; Ankara: PegemA Yay. s.1-12.
- DODSON, Sarah L. (2000), *Learning Languages Through Drama*, Presented at the Texas Foreign Language Education Conference. University of Texas at Austin. March-April.
- EARLY, T. (2003), A Lead Role For Drama, *Times Educational Supplement*, 1/10/2003; Issue. 4514.
- FARR S, J. P., Parke J. (1993),To be or not to be: What Students Think about DRAMA, *The Clearing House*, 66 (4), 231-34.
- GÖNEN, Mübeccel- Dalk,l,ç Nursel Uyar (2003), *Çocuk E itiminde Drama*, Epsilon Yay. stanbul.
- HELDENBRAND Brian (2003), Drama Techniques in English Language Learning, *The Korea TESOL Journal*, Vol 6, No 1,.s.27-38.
- HOWELL Mark (2000), Practical, Special And Open to All (drama in schools), *Times Educational Supplement*, Nov 17.
- HUGHES, J. (2000), *Drama As a Learning Med,um: Researching Poetry*, Vol. 6, Issue 3.
- HYACINTH, Marie Gaudart (1990), *Using Drama Techniques in Language Teaching*, Malaysia Language Teaching Methodology for the Nineties Anthology Series 24; Conf. Malaysia
- JASINSKI, S. (2002), *Writing With Their Wholw Being: A Cross Study Analysis Of Childrenø Writing From Classroom Using Process Drama*, Vol.7, Issue I.
- KARA, Ömer Tu rul (2000), *Türkçe Ö retiminde Yarat,c, Drama*, Yay,mlanmam, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens., Erzurum.



- KARATEKE, Ercan (2006), *Yarat,c, Draman,n İkö retim II. Kademedede 6.S,n,f Ö rencilerinin Yaz,l, Anlat,m Becerilerine Olan Etkisi*, (Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yay,mıanmam, Yüksek Lisans Tezi),. Hatay.
- KAVCAR, CahitÓ uzkan, FerhanÓSever, Sedat (1995), *Türkçe Ö retimi*, Engin Yay., Ankara.
- KIRKKILIÇ, Ahmet-Akyol, Hayati (Ed.) vd. (2007), *İkö retimde Türkçe Ö retimi*, PegemA, Ankara.
- KÖKLÜ, Serhat (2003), *Türkçe Ö retiminde 7. ve 8. S,n,f Ö rencilerine Dinledi ini Anlama Davran, ,n,n Kazand,r,lmas,na Dramatizasyonun Etkisi*, (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yay,mıanmam, Yüksek Lisans Tezi), stanbul.
- HARR SON, Lorraine (1999), *Drama Curriculum Bank Key Stage One Scottish Levels C-E*, U.K. Scoalistic LTD.
- Mc GUFFEE, James W. (2004), *Drama In The Computer Sc,ence Classroom*, Consortium for Computing Sciences in Colleges, jameswm@admin.stedwards.edu (son eri im 23-07-09).
- Mc GREGOR, Lynn (1976), *Developments in Drama Teaching*, London:Open Boks.
- Mc.Gregor, Lynn (1977), *Learning Though Drama*,London:School Council Publication.
- MEB (2005) "Temel E itim Okullar, Türkçe E itim Program,ö, *Tebli ler Dergisi* 2098; Ankara, 3276356,.
- MORGÜL, Mahiye (2006), *E itimde Yarat,c, Dramaya Merhaba*, Kök Yay,nc,-l,k, Ankara.
- NANCY, Y. (1993), *Let Drama Help Young Authors -re-seeø Their Stories*, Language Arts.
- NUTKU, Özdemir (2001), *Drama Sanat,*, Kabalc, Yay., stanbul.
- OKVURAN, Ay e (2004), "Drama Ö retmeninin Yeterliliklerini/Becerilerini S,n,flama için Önerilerö, *Drama Liderli i*, Olu um Yay,nlar,, Ankara.
- ÖNDER, Alev (2003), *Okul Öncesi Çocuklar, için E itici Drama Uygulamalar,*, Morpa Kültür Yay., stanbul.
- PIAGET, Jean (2004), *Çocuklukta Zihinsel Geli im*, Cem Yay., stanbul.
- AHBAZ, Nam,k Kemal (2008), "Çocuk ve Oyunö, [http://www.egitirim.gen.tr/Sahbaz\\_oyun.htm](http://www.egitirim.gen.tr/Sahbaz_oyun.htm) (son eri im 26-07-2008),
- TOKGÖZ ffet Aksoy (2004), *İkö retim 4. ve 5. S,n,f Türkçe Programlar,nda Edebî Türlerden Öykünün Ö retiminde Yarat,c, Drama Yönteminin Etkilili i*, (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yay,mıanmam, Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale.
- ÜNSAL Bilsen (2005), *İkö retim kinci Kademe (6,7,8. S,n,flar) Türkçe Dersinde Drama Yönteminin Çocuklar,n Dil ve Anlat,m Becerilerine Katk,s,,* (Gazi Üniversitesi, E itim Bilimleri EnstitüsüYay,mıanmam, Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- ÜSTÜNDA , Tülay (2003), "Yarat,c, Dramayla Anlama ve Anlatma". *Ya ad,k-ça E itim*. S: 80, s: 35-38.
- ÜSTÜNDA , Tülay (2003), "Okulöncesinde Drama ve Tiyatroö, *Olu um Tiyatrosu ve Drama Atölyesi Türkiye 5. Drama Liderleri Bulu mas, ve Ulusal Drama Semineri*. Atölye Notlar,, Fersa Matbaac,l,k, Ankara, s: 245-268.